

SANT SADURNÍ

(ve de la pàgina anterior)

Victòria i miracle

Finalment, també en aquesta ocasió va succeir allò que explica gràficament aquella dita castellana "A rey muerto, rey puesto". En efecte, desaparegut el 1936 el monument a Marc Mir a la plaça de l'Ajuntament quatre anys després, un cop acabada la guerra se n'erigí un altre molt senzill, al mig de l'Era d'en Guineu, en uns terrenys cedits gratuïtament per Pere Mir i Ràfols en *Homenaje a los caídos por Dios y por España*. A can Guineu van cedir aquells terrenys per honorar exclusivament les víctimes del bàndol vencedor i probablement, també en acció de gràcies pel miracle del vi i de l'oli que van trobar als seus cellers quan hi van tornar després de la guerra, molt més espectacular que el miracle bíblic de les noces de Canà.

Durant la Guerra Civil es van produir les veremes de 1936, 1937

i 1938. A Sant Sadurní s'organitzà el conreu de les terres dels grans propietaris, també les de can Guineu, sota la fórmula de Col·lectivitat Agrària, un model d'explotació que s'inspirava en els principis que tothom aportava terres, animals i els estris del camp, i les treballava segons les seves possibilitats rebent segons les seves necessitats. Malauradament la comptabilitat de la Col·lectivitat de Sant Sadurní encara no s'ha pogut localitzar, si és que encara existeix, i per tant, desconeixem com va anar la producció de raïm, qui i quant va percebre pel treball d'aquells tres anys de guerra, i si va ser o no una experiència reeixida.

Aquesta mateixa circumstància devia ser la que va portar a can Guineu, a partir de 1939, a prendre una decisió agosarada i realment discutible des de tots els punts de vista menys des del seu però que en aquelles circumstàncies els va funcionar a la perfecció.

Alguns rabassaires de can Guineu es queixaven sota veu,

després de la guerra, que a partir de la collita de 1939 i durant els anys successius Pere Mir i Ràfols, com a condició per renovar els contractes de rabassa i parceria, els anava descomptant les parts de les collites de raïm que, segons els seus càlculs, li corresponien a ell dels tres anys de guerra. El 33,33% durant tres veremes significava la reclamació d'una collita sencera. Fins aquí diríem que, des de la seva visió de no perdre "ni una mil·lionèsima", estava en el seu dret, ja que, al seu entendre, els pactes anteriors al 14 d'abril de 1931 calia respectar-los. La majoria dels rabassaires van acceptar a contracor aquesta hipoteca. Quin remei!

Però segons explicà el 2003 Pere Ignasi Fages i Mir, quan els darrers dies de gener de 1939 la seva família retornà a can Guineu s'endugué l'enorme sorpresa de trobar-se els cellers plens de vi a vessar, que pertanyien a les collites de 1936, 1937 i 1938. Aquest vi ja elaborat, que estava en 20 tines i 40 bótes, provenia bé de les

vinyes de can Guineu cedides a rabassa i parceria o bé d'altres terres d'uns altres propietaris agrícoles explotades per la Col·lectivitat Agrària que durant els tres anys de guerra va confiscar i ocupar la casa pairal de can Guineu i que va utilitzar les seves premses i cellers i, per tant, corresponia segons els tractes anteriors al 14 d'abril de 1931 en dues terceres parts als rabassaires i parcers i en una tercera part als propietaris.

A can Guineu van optar per quedar-s'ho tot i sempre van negar haver-lo trobat al seu celler després de la guerra. Més d'una vegada havien manifestat que sí que aquell vi estava als seus cellers a finals de desembre de 1938 -com deien els rabassaires i parcers que li havien portat i també alguns altres propietaris als quals els corresponia el terç-, que ja no hi era els darrers dies de gener de 1939 quan ells van tornar a can Guineu perquè les tropes republicanes se l'havien emportat durant la retirada o perquè el van llençar a la claveguera. És difícil de creure que en aquella circumstància bèl·lica unes tropes derrotades i en retirada s'entretinguessin a carregar i endur-se bocois i bocois plens de vi i és impossible de demostrar que el vagin llençar si no surt cap protagonista o testimoni que ho acrediti. En canvi, el fet que els cellers estiguessin vigilats permanentment pels pagesos fins al darrer moment per evitar l'espoliació, i el testimoni de Pere Ignasi Fages i Mir, nét de Pere Mir i Ràfols, que va viure a can Guineu després de la guerra i que va conèixer la història quan el seu pare, Carles Fages de Climent, li va explicar (Carles Fages de Climent s'havia casat amb Ramona Mir i Vidal, la filla gran de Pere Mir i Ràfols) fa més versemblant la hipòtesi que el vi va romandre als cellers de can Guineu fins que se'l van trobar a finals del mes de gener de 1939.

Per tant, intentant casar les dues històries, diríem que a can Guineu sembla que es van aprofitar de les circumstàncies, apropiant-se d'un vi ja elaborat que no era totalment seu i recuperant a més, a posteriori, les parts de les veremes dels anys 1936, 1937 i 1938 reclamant-les als rabassaires. I encara més.

Un comboi d'intendència de l'exèrcit republicà -en el qual s'havien integrat com a conductors alguns dels soldats que havien estat destinats al pavelló d'Estat Major del grup 26 de l'aviació, de l'esquadra 11, integrada pels avions *Polikarpov* I-15 que havien tingut la base a l'aeròdrom del Pla del Penedès i que havien residit a cal Baqués, al carrer Sant Antoni, 63 de Sant Sadurní-, i que es retirava davant l'ofensiva de les tropes franquistes, va traslladar entre vint i trenta mil litres d'oli d'oliva des de La Fatarella, al front de l'Ebre, fins al celler de can Guineu, i allà es va quedar quan se'n van anar precipitadament el 21 de gener de 1939.

Si les desgràcies mai no vénen soles, les alegries tampoc, devien pensar a can Guineu, quan a més de trobar-se el vi se'n van adonar de la torna de l'oli.

Epigrama, epíleg i epitafi

El poeta empordanès Carles Fages de Climent, va conèixer a can Guineu amb el seu sogre a partir de 1927. Sembla que la relació entre ells dos es va anar deteriorant a causa, precisament, de la peculiar forma d'encarar el conflicte rabassaire per part de Pere Mir i Ràfols. Que Carles Fages de Climent vagi marxar de can Guineu precisament el 1934 amb la seva esposa Ramona Mir i Vidal i els fills, potser indicaria que els esdeveniments d'aquell any van ser la gota que va fer vessar el got.

El 1952, Carles Fages de Climent va dedicar al seu sogre un epigrama demolidor amb una forta dosi de ressentiment, tot sigui dit, quan les seves expectatives se'n van anar en orris després de la mort i del desfavorable testament de Pere Mir i Ràfols. Deia així: "No li reseu parenostres/ a l'avi de can Guineu./ Si és que a dalt hi ha manicomis, / un raconet per als dolents / i un tros d'estable per als ases, / l'avi Pere ja és al cel ". Déu n'hi do!

Tanmateix, en la Nota preliminar de la segona edició del seu llibre *El problema agrari a Catalunya. La qüestió rabassaire (1890-1936)*, l'historiador Albert Balcells va escriure el 1983:

"Però malgrat les grans diferències que ens separen de la realitat agrària de les quatre primeres dècades del nostre segle [l'autor es refereix al segle XX], es poden constatar algunes similituds entre el moviment camperol actual i el d'aquell temps i, probablement, les principals radiquen en el fet que la consecució de les seves reivindicacions està lligada primerament a l'assoliment i consolidació d'una autèntica autonomia per a Catalunya i, després, que hi predominin políticament les esquerres."

Avui, setanta anys després d'aquells esdeveniments de la Segona República, l'equivalent del conflicte rabassaire al Penedès és el contenciós del preu del raïm que els paguen als pagesos, gaudim d'una autonomia (millorable, i per això es fa el nou Estatut), i des de fa 18 mesos d'una majoria parlamentària i d'un govern d'esquerres (perfectible, però no sembla que estiguin per la labor). Vist en perspectiva, està clar que Balcells no va encertar en el seu diagnòstic, ni ell ni els que també s'ho havien imaginat de manera semblant. No hi ha cap símptoma o indicatiu que s'assoleixin les actuals reivindicacions dels pagesos i la situació està sota l'estrict control dels qui marquen el preu de la verema. Aquest sembla que és l'epíleg final de la història d'una frustració.

Ho va explicar ben clar, com si fos un epitafi, el cavista sadurninenc Agustí Torelló (El 3 de Vuit, del 5 de setembre de 2003) "[els grans elaboradors de vins i caves] ho han aconseguit econòmicament i políticament tot: lleis a mida, denominacions [d'origen] a la carta i matèria primera sense preu". I ja no queda cap monument per enderrocar.

Rabassaires i parcers de can Guineu (1931-1936)

Relació inèdita, nominal i ordenada alfabèticament dels 171 rabassaires i parcers de can Guineu dels termes municipals de Sant Sadurní, Subirats, Piera, Masquefa, Vilafranca i Font-rubí durant la Segona República. La falta d'alguns segons cognoms i d'algunes incorreccions pel que fa a la grafia és perquè als documents judicials i gremials consultats no consten o figuren escrits amb errors.

1. Albet Montserrat, Isidre / 2. Alemany, Josep / 3. Almirall, Josep / 4. Almirall, Vicenç / 5. Amat, Pere / 6. Amat Carreras, Joan / 7. Amat Raurell, Antoni / 8. Amorós Palou, Ramon / 9. Arnau i Gabarró, Salvador / 10. Baqués Montserrat, Josep / 11. Barberà, Manuel / 12. Barberán Olbiol, Miquel / 13. Barceló Serres, Joaquim / 14. Bosch, Josep / 15. Bricollé Canals, Antoni / 16. Bricollé Lluch, Antoni / 17. Bricollé Lluch, Enric / 18. Bujons Margarit, Josep / 19. Bujons Torres, Josep / 20. Bujons Torres, Pau / 21. Busquets Rafecas, Pere / 22. Caballé, Simó / 23. Calduch Riols, Francesc / 24. Canals, Pere / 25. Canals, Josep / 26. Canals, Andreu / 27. Canals, Ambrós / 28. Canals Casanellas, Josep / 29. Capellades Grau, Pau / 30. Carbó Llopart, Josep / 31. Carda Moreno, Blai / 32. Carreras Esteve, Joan / 33. Casas Rosell, Mercè / 34. Casas Sala, Martí / 35. Castellví Sala, Pere / 36. Catasús, Vídua d'Antoni / 37. Catasús Joan / 38. Catasús Font, Jaume / 39. Catasús Mata, Miquel / 40. Centelles Bel, Joan / 41. Centelles, Víctor / 42. Codorníu Vidal, Josep / 43. Codorníu, Jaume / 44. Colet Galofré, Magí / 45. Cols, Pere / 46. Costa, Salvador / 47. Creixell, Pere / 48. Cusiné Ribas, Pere / 49. Domènech, Joan / 50. Domènech Martí, Sadurní / 51. Domènech Pinós, Antoni / 52. Domènech Sitjes, Francesc / 53. Domingo Gibert, Cristòfor / 54. Dulcet Rovira, Josep / 55. Duran Poch, Jaume / 56. Duran Carreras, Joan / 57. Esteve Busquets, Joan / 58. Esteve Morera, Antoni / 59. Esteve, Jaume / 60. Estruch, Josep / 61. Ferrer, Francesc / 62. Ferrer Bosch, Pere / 63. Ferrer Creixell, Enric / 64. Font, Francesc / 65. Font Sabaté, Miquel / 66. Font Ventura, Antoni / 67. Formosa Gibert, Jaume / 68. Galimany Carbó, Josep / 69. Garrich, Antoni / 70. Gibert, Sadurní / 71. Gibert, Jaume / 72. Gibert Costa, Lluís / 73. Gibert Pujol, Rossend / 74. Grau, Ramon / 75. Guilera Martí, Jaume / 76. Julià, Joaquim / 77. Juncosa Fusté, Isidre / 78. León, Agustí / 79. Llopart, Pere / 80. Llopart Piqué, Joan / 81. Llopart Soler, Josep / 82. Lluch Codorníu, Andreu / 83. Marcé Castellví, Josep / 84. Marcé, Joaquim / 85. Margalef, Ernest / 86. Marigó Mas, Jaume / 87. Martí Llopart, Jaume / 88. Martí

Casanovas, Jaume / 89. Mascaró, Francesc / 90. Massana Guilera, Jacint / 91. Massana Rosell, Catalina / 92. Mata, Eudald / 93. Miquel Ros, Evarist / 94. Miquel Sogas, Antoni / 95. Miquel Sogas, Ramon / 96. Mir, Pere / 97. Mir Rosell, Celestí / 98. Miralles Via, Manuel / 99. Montal Bargalló, Josepa / 100. Montserrat Poch, Julià / 101. Morera Ramogosa, Jaume / 102. Munné, Hereus de Jaume / 103. Munné Gili, Joan / 104. Munné, Jaume / 105. Munné Soler, Domènec / 106. Muntané, Pere / 107. Olivé, Pere / 108. Ollé Almirall, Hereus de Joan / 109. Pañella, Josep / 110. Papaseit Avante, Pau / 111. Parellada Martí, Enric / 112. Parellada, Miquel i Ramon / 113. Parera Compte, Pere / 114. Pi Vendrell, Joan / 115. Pijoan, Joan / 116. Poch Vidal, Miquel / 117. Prunera, Ramon / 118. Ramos Pollanch, Antoni / 119. Ramogosa Llopart, Vicenç / 120. Raspall Lluch, Andreu / 121. Raventós, Francesc / 122. Raventós Gramona, Francesc / 123. Raventós Parés, Joan / 124. Raventós Varias, Pere / 125. Raventós Varias, Josep / 126. Raventós Ventura, Jaume / 127. Rigol Rovira, Joan / 128. Rigol Olivella, Lluís / 129. Roca Guilera, Ernest / 130. Roca Gol, Jeroni / 131. Roig, Isidre / 132. Roig Gramunt, Joan / 133. Roig Gramunt, Josep / 134. Ros Capdevila, Joan / 135. Ros Capdevila, Josep / 136. Rovira Gramona, Rossend / 137. Rovira Notó, Agustí / 138. Rovira Notó, Joan / 139. Sabaté, Pere / 140. Sabaté Ràfols, Domènec / 141. Sabaté Ràfols, Isidre / 142. Sala Roig, Maria / 143. Salvadó, Pere / 144. Sans Duatis, Mercè / 145. Samsó Roig, Joan / 146. Sanahuja, Hereus de Francesc / 147. Sardà, Manuel / 148. Segarra Ventura, Bru / 149. Serra, Pere / 150. Sogas, Pere / 151. Soler, Josep / 152. Soler, Simó / 153. Soler Ribas, Ramon / 154. Soler Ribas, Rossend / 155. Soler Ribas, Salvador / 156. Torné, Sebastià / 157. Torner, Josep / 158. Tarrida Ferrer, Jaume / 159. Torres Junyent, Joan / 160. Tubella Rosell, Francesc / 161. Urgell Domènech, Josep / 162. Vallès, Miquel / 163. Vallès Olivella, Joan / 164. Vallès Ros, Emili / 165. Varias Suñé, Simó / 166. Vendrell, Antoni / 167. Vendrell, Rossend / 168. Ventura, Jaume / 169. Vergés Galimany, Jaume / 170. Vernet Jardí, Àngel i 171. Vidal, Josep.

FONT: ELABORACIÓ PRÒPIA A PARTIR DE DEMANDES JUDICIALS, D'ARXIU ASSOCIATIUS I DE PARTICULARS.